

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 . . .
Pe trei luni . . . 6 . . .
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 . . .

TELEFON Nr. 228.

GAZETA TRANSILVANIEI

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA Târgul Inului Nr. 80

INSERATELE se primesc la administrație. Prețul după tariful și învoială.

Manuscrisele nu se înnapoiată.

Cursurile dela Vălenii de Munte.

Cuvântarea de deschidere a d-lui prof. N. Iorga.

Vălenii de Munte 1 Iulie v. 1914.

Cursurile noastre au fost oprite în anul trecut de împrejurări care au cerut alina pe toți aceia dintre noi cari puteau să fie, într-un moment mare, folositori țării.

N'am călca datoria de modestie prin care singură își răscumpără cineva binele că izbuteste a face dacă am atribui un rol, cât de mic, în aceste mari lucruri, necentenitei propagande de ideal, de muncă, de credință, de sacrificiu, care se face de curentul sănătos național ce-și află intruparea și în aceste lecții, care nu sunt numai de cunoștință, ci, înainte de toate și mai ales, de conștiință.

A cultiva sufletul nostru național potrivit cu necesitățile morale superioare care îndreptățesc și consfințesc viața este azi mai mult decât oricând o datorie. A venit momentul când oricine trebuie să creadă că în jurul nostru se va petrece ceva, că unii vor cădea și alții se vor înălța.

O operă ca a noastră nu ține seamă de hotare, cu tragerea și pre-

facerea cărora au de lucru alții: oștași și diplomați. Ea urmărește rasa până la capăt și împarte aceiași cultură tuturor, cu aceleași idei conducătoare sigure, care reiese din dezvoltarea ei.

O operă ca a noastră nu cunoaște clase sociale. Doar cultura noastră de sus, dacă e bine înțeleasă, nu e decât înălțarea și sistematizarea, definirea și înțeleapta îmbogățire, prin apropierea comparativă de alte culturi, a vastului fond fecund de instinctivă cultură populară, în care trăiesc, supt forma socială cea mai largă și în sensul practic cel mai folositor, rămășițele atâtor civilizații care au fost supuse unei îndelungate și răbdătoare opere de adaptare la poporul nostru.

O operă ca a noastră nu cunoaște alt atestat decât acela al bunăvoiei doritoare de a cunoaște. Căci noi știm că examenele cele mai grele le trecem în conștiința neajunsurilor noastre, și notele cele mai bune le putem căpăta prin silințele ce facem de a întregi pentru noi înșine cunoștinți pe care le-am judecat neindestulătoare. Noi preferăm mai presus decât orice succes școlar, care nu e spontan și independent, succesul pe care-l câștigă, mânat de nevoi interne

și fără vre-o dorință de a se distinge între oameni, acela pe care numai soarta l-a împiedecat de a dezvolta toate însușirile sufletului său și care ajunge uneori, prin adevărate încordări de viteză, să biruie acestă fatalitate a soartei.

Dar, oricât folos ar fi menită să aducă o astfel de școală pentru toate provinciile românești, pentru toate clasele și pentru toate pregătirile, ea cuprinde într'însa, tocmai prin această lipsă de oficialitate, de program și de examene, și un mare neajuns, care e, în general, acela al întreprinderilor îdealistice, oricât de mare ar fi avântul din care pleacă, oricât de curat sentimentul din care pleacă. Acela de a se pierde, ori într-o zădarnică sentimentalitate retorică, pe care și-o însușesc repede șarlatanii pentru pastigele lor, ori de a se închide în formele înguste ale unui dogmatism îndărătnic, capabil numai de a-și repeta obositor cele Zece Porunci ale sale.

Desvoltându-se firește, școala noastră națională liberă va arăta că nu e expusă a cădea în aceste păcate, care, mai curând sau mai târziu, ar distruge-o.

Ea trebuie să rămână în legătură cu toate realitățile națiunii și trebuie să se adapteze acestor realități, care sunt vii și se mișcă, se prefac, se transformă.

De aceea ea trebuie să rămână strict științifică, obiectiv științifică, și atunci când aceasta ar cere, pe lângă o necentenită muncă nouă, și o necentenită jertfă de prejudecăți și de idei greșite. Tot ce s'a câștigat în urmărirea adevărului despre noi înșine trebuie observat, ținut în seamă și adăugat cunoștințele care ni-au creiat și ne determină idealul. Și mai ales trebuie interpretat față de chemarea noastră ca neam și pus în serviciul înaintării noastre naționale.

De aici noul program de a se urmări, după pregătirea prealabilă prin rostirea adevărilor elementare, a principilor de bază, progresul făcut în toate domeniile științelor, întru cât li folosește acestul popor.

De aceea, iarăși, nu putem închide cartea Legii pentru a o pune în tesaurul unei sinagoge pizite de Preoți-Mari, gata să răstignească pe ori-cine ar zice altfel. Cel mai bun mijloc de a-și întări cineva credința e acela de a o supune celor mai crude atacuri ale îndoielii, celor mai învierșunate porniri ale negației. Dar mai cu seamă de a străbate cu dansa necentenit, nnumai ce s'a știut, dar ceea-ce din nou, a ajuns să se știe. Și de a se pătrunde

de siguranța că un adevăr corect și întregit nu e mai slab, ci mai tare decât înainte de corectarea și întregirea sa.

Ni-a lipsit până acuma un contact neîntrerupt. Ne adunăm, și după o lună de zile ne-am despărțit, fără măcar a ne aduce aminte unul de altul. Cred că e rău pentru acela mai ales, cari au să-și apere necentenit, cu mijloacele mai reduse ale cunoștințelor unii începători în știință și ale unor convingeri încă nu îndestul încercate, elementele câștigate pentru mintea și inima lor alce. Anul acesta, aș avea de făcut o propunere care ar înlătura acest mare neajuns.

Avem o tipografie, care dă cărți și o revistă, »Drum Drept«. Cum sunt primite aceste roade ale unui muncii desinteresate, căreia nu-i lipsește poate cu totul acel talent de care azi atâta lume crede că se împărtășește exclusiv, nu ne privește. Scriem pentru Samaria, dar pentru Sodoma, nu. Pe noi însă aceste scrieri ne interesează pentru că ne regăsim pe noi înșine, dela cel mai vechi scriitor cari au știut că într-o literatură este un »drum drept«, și unul singur, până la aceia cari colaborează astăzi la fosta cu acest nume.

Cred că toți au credința despre legătura strânsă ce este între literatură și știința noastră și între ideile ce inspiră aceste cursuri. Una fără alta nu se poate. Regăsim același ideal de o parte și de alta. Și avem datoria de a-l răspândi.

Societatea noastră e târzie la hotărâre, ușurată și schimbăcioasă. O îmbată modele și o zăpăcesc pretențiile. În nevoia literaturii care ține în suflète vie puterea vieții și lumina cunoștinței, cred puțin. Sunteți datori a-i face cât mai mulți. Adăugiți la graiul vostru cald puterea cuceritoare a scrisului.

Astfel vom uni încă mai strâns toate manifestările noastre în viața națională. Vom face din ele o singură lumină și, față de protivnici, o singură armă. Dela lucrul de cabinet până la tribunale publice va fi o singură putere morală, care, prin propagandă, prin credință, prin muncă, printr'un apostolat fără trufie și fără apucături anarhice, va da poporului nostru, mâne, ceva din marile puteri care i-se cer în ceasul când pentru totdeauna trebuie să i-se hotărască soarta.

Pacea europeană din nou amenințată.

Concentrarea rezerviștilor italieni. — Pregătirile Sârbiei.

Tragedia dela Serajevo și evenimentele din interiorul Albaniei au provocat din nou în unele state pregătiri, din cari se poate deduce, că situația nesigură din Orient dă multora de gândit.

În Italia va fost chemați sub arme albaștri prin decret regal rezerviștii anului 1891, în număr de aproximativ 100.000 soldați. Această concentrare este mult comentată și desigur că ea nu va rămânea, fără urmări, în statele, cari nu văd cu ochi buni pregătirile militare ale Italiei.

Unele ziare din Roma cred, că rezerviștii au fost concentrați în vederea completării efectivelor de pace, cari din cauza campaniei din Libia sunt mai scăzute. Alte ziare sunt însă de părere că concentrarea rezerviștilor e în legătură cu situația din Orient.

Un diplomat din Sofia a făcut zilele aceste unui ziarist următoarele declarațiuni importante privitoare la situațiunea actuală din Balcani:

Marea mișcare a trupelor sârbești e de natură a provoca serioasă îngrijorare iubitorilor de pace.

Peste câteva zile se așteaptă demersul monarhiei la Belgrad. Se vor pune, în formă clară, cereri, cari urmăresc o și mai mare încordare a conflictului, destul de grav și acum. Austro-Ungaria se așteaptă de altfel ca guvernul sârb să nu poată rezista presiunii șovinistilor, cari nu cunosc situația și în special presiunii ligii militare.

De câtva timp se observă o concentrare neobișnuită de trupe sârbești la granița ungară și în trupe nu mai circula aproape de cât trenuri militare. Aceste trenuri se îndreaptă însă spre granița bulgară.

Cu totul interesant este faptul că ea se întărește și contra Greciei și adună contingente considerabile la granița grecească. Lucrul acesta dovedește că pe deoparte Serbia nu prea are încredere în aliața sa, iar pe de altă parte că directiva Greciei depinde de Germania, care se declară pe față solidară cu monarhia.

România pe de altă parte a fost cu totul împinsă de Rusia în apele sârbești și împreună cu Rusia, se așteaptă de câtva timp la Constantinopol să îndepărteze Turcia de Bulgaria, între cari s'au restabilit raporturi din cele

Serbarea dela Putna.

— 3/16 Iulie 1904 —

De Dr. Valentin Drăgan.

Ștefana Maria Ta, Tu la Putna nu mai sta!
Las' Arhimandritului Toată grija schitului.
Clopotele să le tragă, Ziua n'treagă, noaptea n'treagă, Doar s'a îndura Dumnezeu Ca să-ți mântui neamul Tău!

M. Eminescu.

Cum trece vremea! Rămâne numai amintirea. Și acum, după zece ani impliniți, îmi revin în minte impresiile frumoase dela serbarea nădejdilor noastre de mai bine și văd cu ochii sufletuștii lucrurile unde soarele e mai luminos, unde aerul e mai ușor, unde ochiul vede limpede și unde inima bate cu putere. Iar încercând să scriu despre pelerinajul de atunci simt, că condelul tremură sub bătaie inimel...

— Vin la Putna! Că-i locul cel mai sfânt de închinare; vino! Să-ne plecăm genunchii la mormântul Străbunului cel Sfânt și Mare! Că drumul nu e lung și nici nu-i greu, când sufletul ți-l poartă un dor curat și sfânt!...

Așa-mi scria un prieten bun din Cernăuț. Și cuprins de dorul de a-mi vedea prietenul, iar mai curând mânat

de dorul de-a respira parfumul vremilor trecute, troante sub veacuri, cari fac să-ți tresară în piept sentimentul de naționalitate — am pornit cu bunul meu tovarăș Bazil pe drumul greu prin obștelul și greu prin pledeci,*) cari numai un dor curat și sfânt le poate învinge.

Trecând pela Năsăudul plin de amintiri de școală și pe la »bogata și tarea cetate a Bistriței, care se înflora de mândrie săsească supt stăpânirea Moldovenilor« — am ajuns, preste Bărgăuș, la Măgura înaltă, ale cărei înălțimi nu lasă locomotiva să împreune două țări surori, despărțite după calapodul: »Divide et impera!...

Începem a urca pe »Via Franciscă«, drum curat ca o panglică albă, în răcoarea munților, prin codri plini de susur, de zăzăt și de șoapte. De-o parte și de alta a drumului se desfășură priveliști romantice. Păduri întinse de brad risipite pe văi sau pe coastele munților, umplu aerul de un miros binefăcător.

Timpul nu știu cum trece, urcușul nu știu cum se face, drumul nu știu cum se scurtează, că totul e așa de blând și așa de plin de farmec, că ai dori să mergi merou pe această cale și căpăt să nu mai albi!

Nu preste mult suntem în țara de vechi păduri frumușe, de culmi

Rectorii universităților din Ungaria au interzis, sub pedeapsa eliminării, studenților români participarea la serbările dela Putna.

rotunzite, de văzduh limpede, care să desface după trecerea Măgurii — în Bucovina, țara mândră a fagilor.

Și am ajuns la Vatra-Dornii. Cum dăm de pe strada Transilvaniei pe cea Domnească — vedem scris în țigle cu litere mari vorbele:

„Hai să dăm mâna cu mâna, Cei cu inimă română!“

Mai încolo dăm de »Palatul național«, »Primăria«, apoi »Școala populară«, »Otel comună«. Nu știu ce sentiment de adânc, neașteptată bucurie îți umple inima și te înviează. Și ochii sorb literile românești...

E ca și cum atunci și s'ar lumina de-odată că ființa neamului tău e mult mai puternică și mai intimă, decât o credeași, că limba și dulcea doină strămoșească răsună cu mult mai departe... Și ți-e drag să știi, că oamenii aceia bine — făcuți, cu plecă și privirea blândă sunt frați de ai tăi, vorbesc și simt ca tina.

Era o zi așa de frumoasă! Preste Vatra zimbeau blândețe raze ale soarelui. Profităm și noi de ocazie și vizităm băile de un aranjament modern, dar cercetate aproape numai de »Unsere Leute«. Avea drept Eminescu cu a lui.

„Din Boian la Vatra-Dornii A umplut omida cornii...“

Peste câte-va oare plecăm cu trenul mai departe, pe drumul interesant și din punct de vedere al științil

tehnice, deoarece locomotiva până la un loc tot urcă gălând, printre păduri de brazi, cari își înalță fruntea până în nori. Munții stau atât de fragezi și de verzi, foresta cupeului e deschisă și mirosul frunzișului năvălește înăuntru; clopotele unei turmi sună peste munți. De o parte a trenului se înalță stânci puternice și se perd în văzduh vârfulurile înalțurilor brazii. Pe alocuri colțuri de stânci stau amenințătoare, pare-că ar voi să cadă pe vagoane. Jos în vale străluce râul și ramuri de fagi și risipă de flori în aceasta caldă țară a umbrelor și a izvoarelor.

Sorb cu încomle toată viața plină de poezie a locurilor atât de frumoase. Un ascuțit și lung șuerat răsună în văzduh, — se cutremură și urlă codrii treziți din toropela frumoasei zile de vară și în câteva minute am trecut prin întunericul tunelului de la Jacobeni spre Valea-Putaii.

Paralel cu calea ferată și aproape de ea urcă șoseaua care încă e foarte cercetată. Și astfel, prin o regiune interesantă trecem peste Pojorita și ajungem la Câmpulung.

La fiecare gară se urcă mulțime de oameni și aici se suie vre-o câțiva suriași, »Chemați de dnul Preșident la Suceavă« zic ei. Un șuerat scurt și trenul se așterne peste Vama, Molit, Frasin, Gura Humoră, Păltineasa, Iliești și Strigoiaia. De-aici încep pădurile de fag. Lăsăm în urmă Cațica, Pertești,

trecem peste Comănești, Teodorești și Pârâuț la Hatna.

De aici, în goana acceleratului vâile, dealurile și stetele apăsau câteva clipe, apoi rămăneau în pacea lor neturburată. Trecem și pela colonille iubitorilor noștri compatrioți: »Isten segite« »Had.kfalva«, »Andrásfalva«.

Senin și cald... câte-o vilă sau vre-o căsuță simplă așezată între arbori departe de lume, mă ademenește în visuri de singurătate și fericire. »Mândra mea și-un colț de lume.«

Ne apropiem de Cernăuți. Trenul o mai slăbește din goană, roatele scârțâie sonor și ne oprim. Ne îmbrățoșem prietenul care ne aștepta la gară și grăbim cu trăsura spre simpatica »Villa Transilvania«, unde tot timpul petrecerii noastre în Cernăuți, găzduiri de bunii posesori ai vilei, am petrecut momente cari nu se uită.

De sară eram trestrei în odaia prietenului nostru drag Nicolae. Cu dragostea veche, ce-o aveam unul pentru altul, vorbeam în de noi, de copilăria noastră, de lume. Ne aminteam întâmplările trecute cu plăcerea înduioșătoare a celor cari răfocesc pe sărite paginile unei cărți vechi și de mult cetită. Târziu am închis ochii în sara aceea.

A doua zi am stat în Cernăuți, în care timp am vizitat orașul, catedrala, palatul național etc.

Simpatica vilă »Transilvania« a dat dovadă de bunătatea și ospital-

mai bune. Această încercare nu va reuși însă.

Guvernul bulgar urmărește, se înțelege cu mare atenție desfășurarea evenimentelor politice. Situația e foarte periculoasă și în curând se va putea vedea dacă pacea europeană, întretinută în mod artificial, mai poate dăinui.

Revista militară „Militaerische Rundschau” caută să liniștească opinia publică spunând că Monarhia e pregătită pentru orice eventualitate. În Bosnia sunt astăzi concentrate 50 regimente de toate armele.

Ceartă între patrioți.

Se ceartă contele Tisza cu contele Károlyi Mihály, pentru un articol scris de acesta din urmă și apărut în ziarul din Paris „Temps”. În articolul său Károlyi se ocupă cu acțiunea internă și externă a guvernului ungar. Acuză guvernul cu corupție și cu aplicarea forței și a loviturii de stat. Treacănd apoi la situația externă, contele Károlyi susține, că noi, monarhia austro-ungară, suntem cel mai periculos și intrigant în Balcani și căutăm să ne satisfacem numai interesele noastre.

Articolul, cu acuza la aparență atât de grave, apărut în un ziar mondial, a produs o senzație oarecare în cercurile politice și Tisza s'a grăbit a desminti afirmațiile lui Károlyi. A lăsat să fie interviu de corresponsentul lui „Temps”, combătând cele publicate în ziar.

Tisza se încearcă a răsturna dovezile lui Károlyi, dar nu-i succede nici pe jumătate.

Protestează contra acuzei cu corupția și provoacă pe Károlyi se arete cel puțin un caz de corupție al guvernului actual. Dar uită să spună, că el, Tisza a apărut și apăra și azi pe capul acelu guvern, sub care s'au săvârșit acte, cum sunt: Banca ungară, contractul cu sarea, insula Margit, afacerea Lipscher și Quilbet etc. cari își întind până azi efectele lor stricicioase.

În ce privește acuza cu forța abuzivă, Tisza spune, că ele se raportează la acțiunea parlamentară din 1912 și 1913. când s'a luat măsuri de-a se pune capăt obstrucției minorității în parlament, ceea ce era un adevărat pericol pentru viața parlamentară.

E adevărat, că producea mult rău obstrucția, dar Tisza n'are ce se lăuda cu garda parlamentară.

În fine Tisza să miră de Károlyi, că ne prezintă ca intrigant în Orient. Poate că Károlyi exagerază, dar nu se prea depărtează de adevăr, mai ales cum el consideră atitudinea monarhiei față de România, față de Sărbia și Muntenegru etc. Nu folosește nimic deza, pe care Tisza zice, că a fixat-o monarhia, că „Balcanul e al Balcanilor”, dacă chiar conducerea ministerului de externe se abate de la ea. Căci altcum ce ar însemna năzuința lui Berchtold, de-a revizui și a modifica tratatul de București etc.

În acest punct Tisza nu are nici cea mai mică dreptate.

Se ceartă patrioții, își arată reciproc oligarhii soviniști scăderile în conducere, dar nu observă, că aceleași scăderi stăpânesc ambele tabere și dacă mâne ar ajunge la guvern opoziția, ar merge pe aceeași cale, pe care merge azi guvernul.

Sistemul sovinișt feudal, pe care îl preconizează și Tisza și Károlyi, are vina pentru toate mizeriile.

Dela cursurile din Valenii de Munte, pe cari le-a deschis ori d-l prof. N. Iorga prin magistratul discurs publicat în fruntea numărului de azi al „Gazet. Trans”, s'a trimis Altezilor lor regale prințul Carol la Potsdam și prințeselor Elisabeta la Sinsia următoarea telegramă:

Aducându-și aminte de frumoasa zi de 1 Iulie 1912, ascultătorii cursurilor de vară trimit Altezilor voastre încredințarea devotamentului și iubirii lor.

N. Iorga.

Congregațiunea comitatului Caraș-Severin s'a întrunit ieri în adunare extraordinară pentru a-și exprima condolențele din tristul

Cestiunea țărănească în România.

de al. la ni.

— Urmare. —

Despre această spoliare d-l Rosetti spune:

„Dacă sătenii au despăgubit pe proprietari pentru boerescul (claca) care se obora, întreb cine a despăgubit pe săteni pentru dreptul filor de a obține, la căsătorie, pământul atribuit de lege? Acest drept a rămas desființat, fără ca sătenii să primească vre-o despăgubire. Oare acest drept al țăranilor nu valora mai mult decât întreaga clacă răscumpărată? Și ei au pierdut și dreptul la pământ al însurățelilor până la concurența celor două treimi și au plătit despăgubire pentru clacă. Oare nu se poate zice că Cuza și Kogălniceanu au vândut dreptul generațiilor viitoare de săteni pentru un adevărat blid de linte.”

Aceiași spoliare a fost și de drepturile pe care le avea țărănimea după legiunile de atunci asupra folosului pădurii și mai ales asupra imasului comunal, care știm că în timpul ce a urmat a fost un motiv de nouă aservire.

Singurul în adevăr bine al legii rurale a fost scăparea țăranilor din sclăvia clăcel, scăpare însă de scurtă durată, deoarece regimul tocmelelor agricole, care a urmat a creat un regim tot atât de greu, care a fost nefast țăranimei. D-l R. Rosetti resumă astfel valoarea reformei din 1864:

„În resumat legea rurală constituie în chip desăvârșit stăpânirea a mult peste jumătate din locul de hrană al țării în mâna unei infime minorități de oameni. Obștia, nouă zecimi ale poporului, era redusă la stăpânirea celeialte părți cu mult mai mici, împărțită în parcele, ajungând în deobște

*) op. cit. pag. 441.

prilej al asasinării arhiducelui Franz Ferdinand și a soției sale. Membrii români au fost prezenți în număr mare. Între alții au participat la ședința de dolu P. S. Sa episcopul Dr. Valer Frențu și d-l Petru de Moclonyi.

În numele partidului național român a luat cuvântul d-l Dr. V. Brănișce, declarând între altele, că partidul național român se solidarizează în luptele sale politice numai cu acea politică, care tinde să-și elupte drepturile prin arme constituționale, condamnând energic armele criminale și că același partid vede ieșirea țării din starea haotică de astăzi condiționată prin înfăptuirea idealului politic al marelui mort: *Aducerea în deplină armonie ale intereselor statului cu cele ale popoarelor ce-l compun!*

Camera. Eri s'a continuat dezbaterile proiectului de urcare competenței judecătorești. În cuvântul ministrului Balogh și respinge acuza deputaților opoziționali, că proiectul ar cuprinde pericole pentru constituție și că ar împovăra iarăși poporul cu noui sarcine.

A vorbit apoi contele Apponyi și alți opoziționali și ședința s'a încheiat la orele 6 seara.

Despre această spoliare d-l Rosetti spune:

„În acest moment a îndestula trebuințele traifului acelor cari le ocupau, permițând creșterea stărei lor materiale numai în cazuri cu totul excepționale. În curând acele parcele împărțindu-se, nu mai aveau ca să ajungă pentru întreținerea posesorilor lor, cari, spre a se hrăni, aveau să fie din nou reduși la discreția acelei minorități ceținând cea mai mare parte din locul de hrană. — Fotoul *dăbândit de obștie și de țară în urma unei lupte înversunată de șapte ani, avea să fie de scurtă durată și neînsemnat.*”

Tocmelele agricole. Care a fost situația creată prin noua lege rurală?

Din jumătatea de milioane de țărani improprietăriți numai 72.000 de frunțasi căpătase pământuri bune și se puteau gândi a întemeia o gospodărie. Marea majoritate primise pământ departe de casele lor, nu în rare părți neadaptabile culturale. Dar ceea ce se poate considera ca o adevărată nenorocire pentru țărani a fost nedelimitarea pământurilor. Din această cauză au fost și continuă a fi nenumărate neînțelegeri, certe, bătăi și omoruri. Dar pământurile pe lângă că erau nedelimitate, pentru a ajunge la ele trebuia a se trece peste moșia boeresască.

Și în afară de toate acestea țărani n'aveau bani deși nevoile lor erau numeroase: birurile, rate claclei.

Toate aceste împrejurări de fapt, pe de-o parte și lipsa de brațe pentru exploatarea moșțiilor boeresști, creiau statului — care se întreprinsese exclusiv din producția agricolă grele — probleme.

Din această cauză independența țăranilor urmărită prin legea rurală,

**) op. cit. pag. 427.

devenea imposibilă și o nouă dependență de proprietari avea să se creeze în mod fatal.

Problema care se punea spre rezolvire era următoarea: țărănimea voia să aibă puțința de a exploata petecul de pământ ce putuse căpăta, dar n'avea bani; proprietarii nu-și puteau exploata pământurile din cauză că legea rurală desființase boerescul. Puteau să angajeze în mod liber pe țăran, ca pe ori-ce salariat, ceea ce ar fi creat alte relații agricole cu totul deosebite de vechia iobăgie. Însă proprietarii nu erau pregătiți de o exploatare economicosocială nouă în care țăranii ar fi adus brațele de muncă, iar el inventarul agrar care le lipsea (până azi fiind deținut de țărani) și mai ales capitalul mare. Țărani la rândul lor aveau tendința de a deveni mici proprietari de sine stătători.

Acest conflict de interese și de tendențe a fost rezolvat de stat, care a creat regimul tocmelelor agricole. Acest regim va fi — după cum vom vedea pe larg — în rândurile următoare — reînțocirea la vechea iobăgie, însă de astădată proprietarii vor avea noi foloase fără a avea vechile îndatoriri, iar bleții țărani, noi obligații și îndatoriri pe lângă cele vechi.

Pentru a asigura exploatarea agricolă se alcătui în 1865 un proiect de tocmele agricole, care regula nolle relații între proprietari și țărani. Acest proiect nu s'a pus în aplicare decât după detronarea lui Alexandru Cuza.

Această primă lege de tocmele agricole e o călcare a principiului constituțional relativ la libertatea individuală și egalitatea tutulor înaintea legii. Arătându-se în ce mod se vor angaja țărani la muncile proprietarului, se înscrie în lege obligația primarului satului să execute »manu militari« pe țărani cari nu vor leși la câmpul boeresc.

Legea spunea că »primarii sânt datori prin ajutorul consilierilor comunali, vătășilor, dorobanților, secretarilor, să îndemne pe muncitorii agricoli, cari au contractat etc...»

Știți cum se îndemna țăranii: prin mlatrății, silnicii cruzimi și violențe de neînchipuit. De frică țăranii fugeau din sat.

»Dacă nu găsea jandarmul pe nimeni ocașă și n'avea pe cine să bată, strica ce găsea, străchini, scaune, și apoi pleca după om. Oamenii astfel executați erau duși de feciorii boeresști pe lanul proprietarului sau al arendașului și acolo sub soarele arzător, cu usturimea bțului vie pe spinare, pășeau în tăcere, blestemând în inimă ceasul în care se născuse, blestemând pe acei care-i silea să-și lase păpușii, hrana familiei pe anul viitor, să se piardă în buruienii. Și asemenea lucruri se petreceau în fiecare an, ce zic, aproape în fiecare zi pe vremea prășiei, pe sute de moșii în Moldova apoi, deși pe o scară mai mică se mai repetau și în vremea secerii»

Această a fost consecința regimului tocmelelor agricole, care se menține până în zilele noastre.

Dl Dr. George Maior spune în cartea d-sale România Agricolă:

»Dacă întănești oameni în drumul tău te îngrozești de aspectul lor — cu fețele leșinate de foamce, cu hainele lor rupte și murdare, cu vitele leșinate, cași ei, iară pândarii, vătăfii și ispravnicii, stând în jurul lor, înarmați până la dinți — cu puști, revolve, cu iatagane, și hangiare la brâu încura-

*) Op. cit. pag. 452.

țindu-i și ținându-i la muncă și dreptate»

Dl Maior scria în 1895.

În 1882 marele democrat C. A. Rosetti fiind ministru de interne desființă nu fără opunere din partea multor deputați în parlament execuția »manu militari« a sătenilor pentru învoelle agricole. Aceasta dispoziție a lui C. A. Rosetti, care din nefericire n'a fost executată pretutindeni în întregime, fusese provocată de o descoperire care indignase adânc opinia publică. Un proprietar secesstrase de mai mult timp mai mulți țărani și pentru a nu fugi noaptea îi închidea în hambare.

Cu toate că se desființase execuția »manu militari« țărani erau ca și mainainte executați forțați nu numai pentru munci ce se angaja să le facă la boer, ci și pentru împlinirea birului.

Bătăia oamenilor, violarea femeilor, batjocorirea și unora și altora prin ungera lor și a caselor lor cu noroi sau baligă, erau obiceiuri curente. În tot cursul anilor până în vremea noastră legile de tocmele agricole s'au modificat de toate guvernele, cari nu atât de rar s'au schimbat, însă dispozițiile favorabile țăranimei nu s'au aplicat nici odată.

(Va urma).

Românii în catastrofa vasului „Empress of Ireland”.

— Povestirile unor Români salvați. —

Jibou, la 14 Iulie n.

Toate ziarele s'au ocupat cu groaznica catastrofă din noaptea de 29 Maiu n. a. c., când vaporul »Empress of Ireland« a fost înghițit împreună cu o mie douăzeci și patru de călători cari se aflau pe bordul lui, de valurile râului St. Laurentiu.

Abia acumă însă ne vine trista veste că între victimele catastrofei au fost și câțiva Români din comitatul nostru, Sălaj. Nu știm câți Români de ai noștri și-au aflat moartea în acea noapte, dar știm de câțiva cari au scăpat.

Din comuna Bred au fost cinci Români, cari pleaseră cu acest vapor spre casă; dintre ei însă numai doi au avut norocul de a se reînțocire în pace, căci pe trei i-au înghițit valurile fiului St. Laurentiu. Acești doi scăpați: George Pop s Găvrili și Alexe Duma, ambii din comuna Bred, s'au prezentat săptămâna trecută la oficiul pretoria din Zălau, unde au enarat, după cât știau, decursul zguduitorii catastrofe.

Acești doi oameni, cu alți trei soți ai lor: Vasilcă Pop, Ioan Marian și Zaharia Bălănean, toți din Bred, trecuseră de mai multă vreme în Noul continent, de unde după ce și-au economisit câte-va sute de coroane, au sosit să se reînțocire la căminele lor. La reînțocire George Pop avea la sine 120 dolari, Alexe Duma 96, Zaharia Bălănean 180, Vasilică Pop 200, Ioan Marian 140, și fiecare câte 200 cor., cheltuieli de călătorie.

În Quebec s'au urcat pe vapor, și din nefericire chiar pe »Empress of of Ireland« care era să plece la Hamburg, înainte însă de a ajunge la mare »Empress«, ciocnit de vasul norvegian, s'a scufundat în râul St. Laurentiu, la 12—20 chilometri. Despre momentele de groază și desnădejde provocate în urma ciocnirii vasului, cei doi Români salvați, povestesc lucruri înspă-

tatea ei și constatând frumoasele calități sufletesti ale celor dintr'ansa, mă bucur că mi-să dă prilej spre a putea exprima și prin scris velle sentimente ce-le păstrez.

Sâmbătă, în 3/16 Iulie des de dimineață, cu trenul special ticăsit cu peste 2000 de Români, o luăm spre Putna vechea martoră a gloriei străbune.

De sub perdeaua de neguri care acoperea împrejurimile, munți, piscuri, văi și vălețele să ridică mândrul soare, la început plâpând și timid, apoi din ce în ce mai mândru și strălucitor, conștia că are să facă să strălucească o zi de sărbătoare a tuturor Românilor, răspândește valuri de viață și lumină peste pădurile și câmpiile scldate de rouă.

Trecem prin Codrul Cosminului, împănătit de umbră adâncă și răcoasă unde strămoșii pe vremuri făceau să se audă vaete de durere și desnădejde, iar »Cupați fremătău în noaptea ca o amenințare și trunchiurile, prin cari trecuse limba frastraelor se clătinau, un vânt de primejdie zguduind codrul și zidul de arbori căzu la pământ, tăind poteca și ajutând sprintenilor luptători Români să boteze dumbrava, stropită de sângele ostașilor unui rege, arogant »Dumbrava roșie«, ca un memento pentru cel nedrept și lacomi, cari vor călea pământul muncit al țării, ca să-

ne stingă neamul! Adăncurile codrilor și râpelor să nu ajungă pentru a le cuprinde trupurile sfărâmate și buruienile pustului să se ridice pe mormintele lor! Căci pământul e a celui care l'a lucrat din neam în neam! (N. Iorga).

Acum tușfurile sunt în liniște și potecile sigure, trezite din când în când de șeratul trenului.

Bubue șirul lung de vagoane de acordurile vechel, dar frumoasei cântări »Sub Ștefan Vodă cel Bun și Mare.»

Am auzit-o și am cântat-o de multe-ori, dar nici odată nu m'a mișcat așa. Pe fereastră, în depărtare să zărea un turn mare și vechiu al unor ziduri. În închipuirea mea parcă vedeam castelul unde era familia voevodului și parcă-l zăream venind repede cătră castel, cum mamă-sa îl trimite din nou la luptă și în sfârșit cum să întoarcă, învinge și cum vine vesel triumfător acasă.

Despic și pătrund cu lumina închipuirii întinericului veacurilor și parcă văd pe locurile pe unde trecem acum furnicarul de Turci dând foc tunurilor, cari cutremură pământul și fac să urie văzduhul; iar în amurgul serilor de bătălie, văd în depărtări sate întregi și păduri trosnănd și mistuindu-să în flacărlle ce roșesc cerul și cară încărcate, îndreptându-să cu tot cuprinsul omului spre fundul munților, pe când pe sus prin văzduh vulturii să iuvăr-

tesc în roate mari, amețitoare, atrași de mormanele de cadavre ce împânzesc vălele...

Trenul fluieră, gândurile speriate să adună acasă. Dăm pe șoseaua, care servește și de terasament liniei ferate și intrăm în Rădăuți.

Trecem prin Vievoc spre Putna. În jur ca într-o panoramă uriașă ținuțul Putnii desmerdat de soarele, care e urcat binășor pe cerul albastru limpede. Pe potecile din păduri, pe drumurile din fundul văilor curg fete, femei, copii, flăcăi, bărbați în port împodobit de sărbătoare și căruțe cu lume.

Azi e zi cu soare
Azi e sărbătoare...

Mănăstirea și locurile din jurul ei oferă un aspect grandios: Un pelerinaj ne mai pomenit în analele istoriei noastre. Mille de pelerini înșiruiți în curtea Măpăstirii, în grădina și pe dealurile din jur.

Și frumos loc de vecinică odihnă și-a ales mărițul Voevod: «O vale de râuleț, limpede, coborându-să în susur blând din culmile bogat împădurite, care sunt muntele acestui unghi bucovinan. Apa zglobea a Putnei își găsește repede sfârșitul în cursul lute al Sucevei, și aceasta duce la capitala Moldovei din vremurile mari. În acest pacinic unghi de țară, unde gândul rugăciunii să desface deopotrivă din înălțarea cătră cer a muntelui, din a-

dânce pace măreată a codrilor și din șoapta neobosită a apei trimeasă ca o binecuvântare, puse Domnul învingător temelile bisericii sale, la 4 Iunie 1466».

Nu departe de mănăstire, pe un deluț, să vede însemnat cu o cruce locul de unde ar fi săgetat Ștefan cel Mare, ca »să desemneze locul, unde are să se înalte acest locaș de pomenire.

»Dar în această veche povestire trăește un adevăr, zice dnul N. Iorga: «Săgeata a hotărât temelile Putnei, săgeata învingătoare trasă sub zidurile Chillei...»

Mănat de marea înălțime întru în biserică; în năle la partea dreaptă să află locul de odihnă a eroului unui neam, acoperit cu o lespede de marmură albă, de-asupra căreia se ridică un mausoleu de piatră cu părăți de sticlă și decorat cu arabescuri. În acest mausoleu se află mai multe obiecte, cari s'au găsit la anul 1856: o bucată de hlamidă domnească, inele de aur, juvăricale.

Cad în genunchi, fără gias, cu ochii mulți în lacrimi, și sărut marmura rece acoperită de cununile trimise dela toți Români.

„Soarele din noapte lese,
din mormânt puterea vine,
Nașterea cea viitoare
ne e 'n lumea celor morți.”

Ajuns afară — mă gândesc multă vreme la trecutele timpuri... și parcă

văd întinsele valuri de norod, bătute de durere, cu ochii înotând în lacrimi, cum sărutau mâna »care făcuse dreptate în lume și crucea pentru care mâna se încordase atât amar de ani. Și a fost o uriașă și adâncă zgudure în inimi, când patul cu chingi de fer fu coborât cu năframe de mătase în bolta de piatră, iar Domnul Ștefan fu zidit în lăcașul de marmoră.»

Și acum întinse valuri de norod, cu nădejdea în inimă, au venit să se întărească și duh să la dela mormântul celui Mare și Sfânt.

Căci într-o zi sabia lui de oțel va străpunge mormântul și va fulgera la soare. Și duhul vredniciei lui va trece ca un vifor prin inimile deșteptate la o nouă viață.

Și până atunci: „Toți Români, cari simt în sine un suflet mai osebii, o inimă mai nobilă, fie ei din ori-ce sferă, fie ei din ori-ce țară, să lucre neobosiți, fiecare în parte și cu toți împreună spre aflarea și răspândirea mijloacelor, cari vor putea să înlesnească înrădăcinarea credințelor, năzuințelor și speranțelor noastre comune — în unul și același viitor și să asigure împlinirea acelu viitor.”

*) Xenopol în cuvântarea sa festivă rostită la serbarea națională pe mormântul lui Ștefan cel mare în 15 (27) August 1871.

mântătoare. Chiar și scăparea lor a fost numai o minune.

Alexe Duma, cu toată simplitatea lui de țărăn, a cunoscut îndată pericolul în care se află. În câteva secunde, până când încă nu s'au stins luminile electrice, și-a înclinat brăul de salvare, care-l are fiecare călător de-a supra patului și a alergat pe bord, iar de-acolo, în ultimul moment, când era să se scufunde vaporul, a sărit în apă, salvându-se prin innot.

Soțul lui însă, George Pop, a avut mai mult de îndurat. El, după călătorie de 12 ore cu vaporul, s'a trezit deodată auzind un zgomot mare. În chilla lui erau șase călători (trei consăteni de-al lui). Luminile electrice erau stinse și toți furnicau pe întunec, cuprinși de groază. Au alergat pe bord numai în hainele de noapte. N'au avut timp nici să-și lege cingătoarea de salvare, și au sărit în mare cu toții. Pe cei trei soți ai lui atunci i-a văzut pentru ultima oară căci pe toți trei-i-au înghițit valurile.

El însă, G. Pop, s'a prins de-o scândură care plutea pe apă, când simți deodată că cineva îl apucă de gât. Era o femeie care, ca să se salveze, îl prinse de guler. De brăul femeii era înleștat cu mâinile soțului ei mort deja. Nenorocita femeie era atât de slăbită, încât în câteva minute a murit cu mâinile înțepenite pe gulerul de care se prinsese, așa că țărănul G. Pop, numai după ce și-a rupt gulerul dela cămașă, a putut scăpa de greutatea care amenința să-l tragă în apă.

Mai bine de oră, o oară și jumătate a ținut această desperată luptă cu valurile, până când a sosit vaporul »Coraiac» care l-a pescuit împreună cu mai mulți, și l-a adus la Hamburg.

După Vasiliță Pop a rămas soția cu 2 copii, după Ioan Mărian o soție cu patru copii, iar după Zaharie Bălean soția singură.

Intre cei salvați din groaznica catastrofa mai e un Român din Borze, unul din Sălaj (acesta s'a ales cu nasul turcit în urma catastrofei, dar nici el nu-și aduce aminte cum și în ce moment a primi lovitura în față) apoi unul din Asuagiu de Jos—toți Sălajeni.

Despre aceștia își amintesc cei doi Români din Bred. Care va fi însă numărul tuturor Românilor periți în acea noapte de groază, n-o știu nici ei.

Coresp.

Anuarele școalelor noastre.

Anuarul L. al gimnaziului gr. or. român din Brașov (Brașov) și al școlii reale pe al 64-lea an școlar 1913—1914. Publicat de Virgil Onițu, director Brașov. Tipografia A. Mureșianu: Brașov & Comp 1914.

D-l profesor Vasile Micula publică în fruntea anuarului o dăruie seamă despre »cinematograful nostru școlar», aparatul numit »Kok», care s'a introdus anul trecut în uzul școlilor din Brașov și cu ajutorul căruia s'au aranjat o serie de reprezentațiuni succese în fața elevilor școalelor. Acest aparat, care este invenția firmei Pathe, și are în Budapesta o succursală, a costat 560 cor. Filmele au fost împrumutate dela succursala Pathe-Kok înogép r. t. în Budapesta. Taxa de împrumutare pentru un film este de 1.50—2 cor., iar pentru 5 filme (reprezentație de o oră), 10—12 cor.

»Această taxă — scrie d-nul prof. Micula — se încasează la școalele noastre destul de ușor, având noi peste 400 elevi. Pe cei mai săraci, cam 1/4 parte din fiecare clasă, i-am scutit de taxa de intrare, iar dela ceilalți am luat în clasele inferioare câte 6 fl., iar cele superioare câte 10 fl. de elev. În felul acesta s'au adunat, câte 16—17 cor. la fiecare reprezentație și așa ne-am mai rămas ceva și pentru eventuale cheltuieli.

A fost o idee norocoasă de a cumpăra deodată cu cinematograful și un gramofon mai bun, pentru de a folosi pauzele dintre punctele reprezentației cinematografice spre a delecta elevii cu frumoasele doine românești sau cu aril din diferite opere.

»Experiențele ce le-am făcut până acum cu mașina și cu reprezentațiile la școala noastră le pot rezuma pe scurt în următoarele: Mașina e foarte simplă și ușor de mândit, lumina nu e prea intensă, dar la tot cazul e așa de bună ca la multe cinematografe publice; un avantaj mare al mașinei e, că proiecțiunile sunt lipsite de vibrațiunile acelea neplăcute, cari ne obosesc ochii la alte cinematografe. Cât privește pe elevi, pot constata cu bucurie, că cea mai mare parte din ei aștepta cu nerăbdare ziua de Sâmbătă, când mă și asaltau cu întrebările: »avem astăzi cinematograful?», »la câte ore se ține reprezentația?». Dar am experiat și aceea, că unii dintre elevii cei mai

marți, învățați cu dramele cinematografele publice, au simțit lipsa acestora în programele noastre, mai simple, dar instructive și la tot cazul lipsite de elementul senzațional și excitator de nervi, fără de care o reprezentație a cinematografele publice azi nici că se poate închipui...»

Darea de samă a dlui prof. Micula o recomandăm în atențiunea factorilor competenți dela celelalte școli secundare românești din patrie, unde — după cât știm — încă nu s'a introdus cinematograful școlar, acest excelent mijloc de învățământ la geografie, istorie, etnografie, industrie, tehnică, igienă și îndeosebi la științele naturale.

(Va urma)

Invitare la abonament.

Cu 1-a Iulie 1914 se deschide un nou abonament la

»Gazeta Transilvaniei»

pe cvartalul al treilea, la care invităm pe toți amicii și prietenii ziarului nostru. Îi rugăm pe toți a se îngrijii de trimiterea la timp a prețului de abonament, ca să nu fim siliți a sista trimiterea ziarului.

Pe credit »Gazeta Transilvaniei» nu se dă la nime.

Deși »Gazeta» și-a mărit formatul și a introdus îmbunătățiri, împreună cu mari cheltuieli.

Prețul abonamentului

a rămas același, ca până acum, anume:

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 24 coroane, pe șase luni 12 coroane, pe trei luni 6 coroane, pe o lună 2 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 franci, pe trei luni 10 franci, pe o lună fr. 3.50.

ADMINISTRAȚIA.

Serbări culturale în Tășnad.

— Adunarea desp. »Asociațiunii» —

—Comemorarea lui Eminescu.—

— Concert. —

Tășnad 12 Iulie 1914.

Numele »Tășnad» de vre-o câțiva ani începe a deveni din ce în ce mai cunoscut. La marginea României, acolo unde-și varsă tot prisosul valurile cutropitoare ale tendinței de-a ne asimila și a ne contopi, — încet, dar pe temeliile tari se ridică umila estătuie a conservării noastre, casa stăntă a rugăciunilor și a nădejzilor noastre. Acolo o mână de oameni fără mult șgomot, fără laude deșerte, cu puține mijloace materiale, dar cu inimă curată și iubitoare de neam, cutrieră satele disciplinei și poporului și propovăduind solidaritatea intereselor noastre mari, unitatea noastră culturală: iubirea de neam și de lege!

Un act al acestei nobile tendințe de conservare să va săvârși la Tășnad în 19 Iulie s. n. când despărțământul »Astre» își va ține adunarea sa. E cea dintâi adunare românească mai mare în Tășnad. Cu această ocaziune, pentru a dovedi străinilor cultura și puterea culturii noastre și pentru mai marea dezvoltare a mândriei și a conștiinței românești în poporul nostru de pe aceste șesuri, se va face cu prilejul adunării comemorarea marelui nostru Eminescu, iar seara se va da un concert la nivel, cel dintâi concert românesc în acest cub, unde nu de mult se părea doina o pasăre pribegă, fără cuib și fără țară.

La concert își achită datorința față de neam, artiștii noștri: Ștefan Mărcuș și Acca Barbu, cunoscuți publicului român prin talentul și cultura superioară dovedită atât la noi cât și în străinătate. Acompaniamentul precum și întregirea concertului cu un debut separat îl va face excelenta noastră pianistă, amabila doamnă Olivia Dr. Deleu n. Bardossy, din Șimleu. — Trei nume — cari dă garanția reușitei morale. — După concert va fi petrecere cu dans.

Publicul nostru, sperăm că va da dovadă de simțul și datorința solidarității, sprijinind prin prezența sa nobila pornire de deșteptare a celor cari cu multă trudă, dar cu sfânta nădejde a învingerei, îndeplinesc rolul de sentințele ale culturii și conservării neamului — în cele mai espuse locuri, unde abia putem străbate, »de-atâta străinătate». —

E de dorit ca frații noștri să vie să se întărească, să vie să se bucură de pașii înaintării Noi n-avem putere nici avere de a zidi

fortărețe la graniță: sufletele și brațele noastre vor fi fortărețele noastre la granița României.

D. Alac.

ȘTIRI.

— 2 Iulie 1914.

Pentru fondul ziarștilor au mai contribuit la administrația ziarului nostru, din prilejul reînnoirii abonamentului, d-nii: I. Bogdan, major Pojon 2 cor., George Muntea, canonic Blaj 2 cor. și Vincențiu Nemeș v. protop., Sănmărtinul-sărat 1 cor.

Rugăm și pe alți abonați ai noștri, ca din prilejul reînnoirii abonamentului să contribuie cu sume cât de mici pentru acest fond.

Incidentele dela granița româno-bulgară. Comisiunile română și bulgară pentru anchetarea incidentului de graniță, petrecut la punctul Ibraim-Mahle, și-au terminat eri lucrările. Delegații bulgari — după cum scrie organul oficial al guvernului român — nu au voit să recunoască mutilarea cu împunsături de balonete a cadavrului soldatului român Zulcă Constantin, așa cum a dovedit-o d-rul Popescu în autopsia, ce a făcut, și așa cum au arătat toate declarațiile martorilor oculari, iar au povestit cum a fost ucis acesta. Delegații bulgari pun înaintea comisiunii române declarațiunile criminalilor grăniceri bulgari, cari susțin că au omorât pe Zulcă Constantin, când acesta s'arise asupra lui Nicolae Nedeff, ca să-și smulgă arma din mână, și că erau deci în legitimă apărare.

Se știe însă, că după acest incident s'a petrecut un nou atentat, la fel, lângă Kuyungluk. Ca să pună capăt acestor barbarii ale Bulgarilor, s'a ținut alaltaeri o consfătuire la ministerul de război român, dispunându-se ca pe viitor nici un bulgar civil sau militar să nu mai fie lăsat, sub nici un pretext, a trece pe pământul românesc, fără acte în regulă, iar cei cari nu vor voi să se retragă la prima somație a grănicerilor, să fie împușcați.

Până acum grănicerii români aveau ordin strict să nu facă uz de arme nici chiar în cazul că vor fi атаcați, ci să aducă numai la cunoștința superiorilor lor orice atac provenit din partea grănicerilor bulgari. Acesta e un fapt, care îmbărbăta pe bulgari la comiterea de crime față de soldații români cu mâinile legate de ordinul primit din partea autorităților lor militare.

Arhiducele-moștenitor Karl Franz Iosif. Din cercurile militare vieneze se comunică, că arhiducele-moștenitor Karl Franz Iosif, care a fost avansat în luna Mai a. c. colonel-locotenent în regimentul 39 de infanterie, va fi în curând numit colonel și comandant de regiment.

Un nou grup de voluntari români a plecat, eri după amiază, din București spre Albania. Grupul e compus din 150 voluntari și e sub conducerea d-lui căpitan Cristescu, care după ce a condus primul grup de voluntari, s-a înapoiat la București spre a conduce a doua echipă de voluntari în Albania.

»Zemtwo»-ul basarabean — la Iași. Azi sosește în Iași reprezentanții zemtwoului din Besarabia pentru a vizita șoselele din România, în vederea faptului, că vor să construiască și în Besarabia șosele după modelul celor din România. Delegațiunea rusă e compusă din vre o 25 de membri.

Puterea visului. Mână de groaza unui vis, căpitanul Gouze din legiunea streinilor din Oran (Maroc) și-a nimicit întreagă familia. S-a sculat nenorocitul deodată din pat, a luat revolverul și și-a împușcat pe rând, un copil de 14 ani, soția, apoi cele două fetițe, una de 13 și alta de 9 ani, pe când aceștia dormeau. După comiterea feroșului măcel, căpitanul și-a revenit în fire și așezându-se la masa de scris a înșiruit următoarea scrisoare:

— Am avut un vis grozav: Marocanii mi-au atacat soția și copiii, și după ce i-au făcut prizonieri, au dispărut cu ei. Faptul acesta m-a îngrozit luându-mi mințile și mai bine i-am ucis.

A așezat apoi această scrisoare pe masă și s-a sinucis, trăgându-și un glonte.

Tocmai în ziua în care și-a nimicit familia, nenorocitul căpitan fusese numit cavalier al ordinului de onoare.

Marsul morții. Regimentul 12 de obuziere din Frankfurt a făcut, sub comanda colonelului Reutter, niște exerciții militare, cari, din cauza căldurilor, au avut un trist rezultat. Peste 100 de soldați s-au îmbolnăvit de insolație, 2 soldați, între cari și un voluntar, au murit în urma insolației. O mare parte din soldați nu s-au mai putut ține de regiment, așa că a trebuit să fie transportați cu căruțele înapoi în oraș.

Anarhiștii italieni în Trieste. Se auză din Trieste, că poliția a arestat

alaltaeri 11 persoane, din cauză că purtau arme. În cafeneaua Verdi au fost arestați 20 de anarhiști, dintre cari 17 au fost duși în fața tribunalului provincial. Ei sunt din Ancona și Romagna, cei mai mulți fugiți din Italia după ultimele evenimente revoluționare. La locuințele lor au fost găsite mai multe scrisori de conținut anarhist.

Călduri tropicale se anunță din America de nord. La St. Louis căldura a ajuns până la 109° Fahrenheit. O mulțime de persoane s-au îmbolnăvit de insolație, dintre cari au murit vre-o 10.

Devastările sufragetelor. Din Londra se anunță: În o biserică din cartierul Westminster s-a găsit, după oficierea serviciului divin, o bombă cu fitil, întocmită ca să explodeze la o anumită oră.

În gara Golway din Scotia a explodat un sac postal iar alți saci au fost distruiți prin foc. Gara Blaby a fost prefăcută în cenușă, de cătră sufragete.

Profetul țaravnei — asasinat. Predicatorul Gregori Rasputiu care se bucura de mare trecere la curtea țarului Rusiei, în urma profețiilor sale — a fost asasinat de o femeie, care l'a străpuns cu un pumnal otrăvit. Se pare că femeia a pus pusă la cale de membrii unei conjurații cari căutau să-l omoare pe Rasputiu, geloși fiind de trecerea pe care acesta o avea la curtea imperială. Moartea lui a impresionat foarte mult pe țar dar mai ales pe țaravna, care, de când îi profețise boala fiului ei, ținea foarte mult la predicatorul Rasputiu.

Cu luntrea peste Ocean. Din Londra se anunță: Un anumit Arborow, a plecat alaltaeri din portul Bridgeport, pe o luntre construită de el, la care lucrase doi ani de zile, — ca să treacă Oceanul-Atlantic, în America. Arborow care avea mari proprietăți în America, și-a pregătit luntrea numai cu un cutit, un ferestru și un cloac. Tot el și-a construit și rezervoarele pentru apă și petrol. În luntre s-a provăzut cu mâncare pe un timp mai îndelungat, luându-și între altele o jumătate de majă de friptură și 160 litri de apă.

La plecarea lui, se adunase în port un public imens, care l-a făcut ovațiuni și i-a urat: călătorie'n pace.

Explozie. Din Paris se anunță, că în Vitry-les-Reims, unde de câte-va zile se fac exerciții militare, a explodat o mare cantitate de pulbere. Pe o stradă a orașului treceau 2 cară, încărcate cu câte 1000 kilograme de praf de pușcă, când, nu se știe din ce cauză, pulberea de pe un car a explodat, făcând trei victime omenești. În urma exploziei s-a produs, în pământ, o gaură de 6 m. adâncă și de un diametru de 25 m. Autoritățile militare au pornit cercetare.

Din Brașov și Târa-Bârsei.

Conscrierea alegătorilor din comuna Feldioara s'a terminat eri cu un rezultat surprinzător. Până acum această mare comună număra cu totul 111 alegători, între cari 97 sași, 9 Români și 5 maghiari. Pe baza noiei legi electorale numărul alegătorilor a devenit aproape întreit. Au fost trecuți în lista electorală 180 alegători sași, 86 Români și 12 maghiari, laolaltă deci 278 alegători.

În Cafeneau »Transilvania» concertează asăzi seara muzica militară. Începutul la orele 8 seara.

Muntele Lovcen.

Acest nume îl are cel mai puternic munte al Muntenegrului, așezat la frontiera regatului, spre Austria. Muntele uriaș a jucat un rol însemnat în trecutul poporului muntenegrin.

Cu marea lui estenziune, cu pădurile fără margini, cu văile și pasurile lui, pe cari nu le cunosc decât Muntenegrenii, a dat scut de apărare locuitorilor acestei țări muntoase, când au fost atacați de dușmani. E naturală și explicabilă deci iubirea, ce o are moștenită din bătrâni față de acest munte salvator tot poporul muntenegrean. Le este drag în trecutul și prezentul lui și țin la el, ca la o mare comoară a țării.

Și lată, că în ultima criză Balcanică s'a făcut amintire și de muntele Lovcen. Când oastea muntenegrină era ocupată cu Turcii, s'a ivit în unele cercuri austriace părerea că ar trebui cucerit muntele de cătră oastea noastră și anexat la Austria. Austria ar avea lipsă să-l aibă în posesiune, fiindcă muntele se află în apropiere de Cattaro (Dalmatia) și dominează portul maritim austriac al acestui oraș de pe malul Dalmatiei.

Dar precipitându-se evenimentele războiului cu Turcii, nu s'a stăruit a-

supra planului de ocupare și lucrul a rămas b'altă.

Acum iarăși vine pe tapet chestia Lovcenului, dar în o formă ciudată. E vorba că muntele Lovcen să nu fie ocupat și anexat cu forța armelor ci cumpărat cu bani de cătră Austro-Ungaria.

Informația aceasta, o dă unul din principalele ziare italiene, mondialul »Corriere della Sera», din Milan, dar totodată protestează contra acestui țarg. Ziarul arată, că Austria îndată ce ar ajunge în stăpânirea muntelui, ar desvolta portul de la Cattaro. Ar face un port maritim de clasa primă, apărat de tunurice de pe coastele Lovcenului. Starea aceasta ar fi foarte desavantajoasă pentru Italia.

Dar planul cu Lovcenul ar provoca și alte încurcări. Muntele stăpânește pe lângă Cattaro, și căile, cari duc în interiorul Muntenegrului. Austria ar fi în posibilitate a amenința astfel în numai ținuturile Muntenegrului, ci și Serbia și Albania-nordică, iar în portul maritim de la Cattaro, ar avea o puternică bază pentru operațiuni în Mediterană.

»Corriere della Sera» conține, că ocuparea Lovcenului nu ar constitui numai o chestie muntenegrină-austriacă, ci o chestie internațională.

Nu știm cum se va rezolvi chestia aceasta, dar politica lui Berchtold e capabilă de-a face noul încurcări. (m.)

ULTIME ȘTIRI.

București, 15 Iulie. »Univer-sul» primește din Corabia următoarea telegramă:

Grănicerii bulgari dela pichetul Măgura au tras Luni trei focuri de armă asupra locotenentului Ștefănescu, care venea din inspecția făcută postului grănicerilor noștri dela Plopi. Proiectilele n'au nimerit ținta, fiindcă barca era vâslită cu iuțele spre portul nostru. Pichetul bulgar Măgura se află pe locul unde a fost anul trecut capul podului pe care au intrat trupele române în Bulgaria.

Locotenentul Ștefănescu a raportat cazul superiorilor.

Berlin, 15 Iulie. — În cercurile autorizate de aci domnește convingerea, că demersul diplomatic al Austro-Ungariei la Belgrad va fi făcut zilele acestea.

Știrile unor ziare că Austro-Ungaria ar declara guvernului sârb, că nu va tolera uniunea Serbiei cu Muntenegru nu pare verosimilă.

Se crede că demersul se va mărgini la rezultatul instrucțiunii în chestiunea atentatului de la Serrajevo. Germania, deși nu cunoaște detaliile demersului, va sprijini Monarhia din toate puterile.

Durazzo, 15 Iulie. — După rapoartele generalului Deweer, sosite de la Valona, Berat a căzut în mâinile răsculaților. Căpitanul Ghillard a izbutit să pue la adăpost tunul transportat la Berat, înainte de căderea Coriței cum și patru mitralieze.

Viena, 15 Iulie. Un politician albanez publică în ziarul »Albanische Korespondenz» un articol în care afirmă, că cheia situației din Albania este în Serbia și nu ar strica să se facă aci demersuri energice.

În cercurile albaneze domnește convingerea, că asupra Serbiei numai regele Carol al României ar putea avea influență, asigurând în felul acesta existența tănărului stat.

Proprietar:

Tip. A. Mureșianu: Brar'sce & Comp

Redactor responsabil:

Ioan Brolea.

Restaurant-grădină »Schneiderzwinger«

lângă baile săsești. — Târgul Callor

Bucătărie excelentă ardelenască. Se pot face abonaamente la prânz săptămânal și lunar. Prânz pe zi (supă, rasol și friptură după listă) 1 cor. 20.

Bere proaspătă, vinuri bune.

Serviciu prompt.

Rog, ca on. public și stim. oaspeți din România să-mi sprijinească întreprinderea mea.

Cu stimă

Traian Surd, restaurator.

Casinul din Sinaia

cu incepere de Marți 14 Iulie

Program nou:

La Varena celebra dansatoare dela Empire din Londra și

Borensky vestitul coreograph in sketchul

APSARA.

Muzica de **Edouard Mathé.**

Dșoara **CLAIRE B.** renumita diseușă dela **Eldorado** din Paris.
LEONA și **RIVERA**, dansatorii moderni sărbătoriți în iarna trecută pe Coasta de Azur.

Dșoara **GLOTILDE AUZET**, cântăreață de concerte simfonice dela sala **Erard** din Paris.

Dșoara **YVRINNE**, dansatoare de caracter.

Trupa românească de comedie

cu dnii **Manolescu, Mihalescu** și **V. Dumitrescu** dela Teatrul național, dna **Vecera Ionescu** și **Jenny Danielescu** dela Teatrul modern,

va juca: Marți in 1 și Joi 3 Iulie:

Portofoliul, comedie de **Octave Mirbeau.**

Miercuri 2 și Sâmbătă 5 Iulie:

Gregoire, comedie de **Henry Falk.**

Concerte clasice și moderne

cu orchestra maestrului **D. DINICU** compusă din 45 virtuoși.

Casinul din Sinaia.

Vineri 4 Iulie 1914

primul mare concert simfonic

dat de orchestră sub direcțiunea d-lui **D. DINICU.**

PROGRAM :

1. **A. DWORAK** . . . Carneval — Ouvertură. —
2. **F. SCHUBERT** . . . Simfonia in Si Minor. A) Allegro moderato, B) Andantino.
3. **GRJEG — PEER GYNT** . . . Suita.
4. **BEETHOVEN.** Uvertura Leonare Nr. 3.

Orchestra compusă din 45 muzicanți.

Avis.

Pentru **apărător** (scut) **pneumatic** pentru automobile, motoare și velocpede, Sanie cu mecanism de a o mână cu piciorul. Mecanism de apărare pentru căi ferate și tramvai pentru ori ce fel de accidente.

Mașină de bucatărie care cu acelaș combustibil se și iluminează aducând o economie de 50%. Am patente.

Caut un tovarăș căruia să le vând, sau să le predau cu licență.

Informații mai de aproape se pot lua dela

M. Schromm, mehanic,

Brașovul-vechi Strada Lungă Nr. 27.

19-50

Fraților!

Azi a sosit Capela din Bratei la

Suciu

in grădina Restaurant Nr. 5

unde găsim bere proaspătă vinuri și mâncări bune — pește de Olt, odăi de durmit, în toată seara muzică.

Hotel și Cafenea „METROPOL”.

Am onoarea a aduce la cunoștința On. public din Brașov și jur, și On. oaspeți din România că am luat în antreprisă.

Hotelul și cafenea „Metropol”

Brașov, Strada Neagră Nr. 2.

renovat și aranjat cu tot confortul necesar. 20 camere, Rog cu toată căldura Onor. Domni și Dame din România a cerecta Hotelul in sezonul de vară.

Asigurând pe Onor. vizitatori de un serviciu prompt și cu atențiune, sper că vei fi sprijinit în noua mea întreprindere cu deosebite din partea On. public românesc.

Cu toată stima

Iancu Axente.

Specialitate de apă minerală.

Isvorul MATILD din Bodok

este cel mai apreciat reprezentant al apelor minerale alcalice.

Apă minerală de primul rang

care amestecată cu vin este superioară celorlalte ape minerale.

Bentura de predilecție a cercurilor celor mai înalte sociale

care în urma conținutului și îngrijirei conștientioase și curate a isvorului, se preferă din partea medicilor apei minerale mondial renumite Gieshübler.

Cel mai bun semn

contra falsificărilor a apei minerale MATILD este limpezeala absolută până la cea din urmă picătură.

Deposit principal a apei MATILD în Brașov în firma **G. O. & L. THEIL**, Strada aței Nr. 6.; se capătă în cele mai multe prăvălii cu ape minerale și în restaurantele mai de frunte.

Cu toată stima

Administrația isvorului, **Iosef György,**

Șepsibodok (Ardeal).

2-200.

Văpsitul cel mai bun și ieftin este să văpșești singur cu văpsel și lacuri bune că durează mai mult, esteriorul e mai frumos Gospodina n'are supărare și nici perdere de vreme.

LACURI PENTRU MOBILE LACURI PENTRU PODELE LACURI EMAIL ALBE ȘI CU CĂLĂRI.

Probate de mulți ani, foarte durabile, se capătă numai la

10-46

Jul. Teutsch

Magazin de Drogerie
Fondată la anul 1890.
TELEFON Nr. 196.

HIXIL!

Mijlocul cel mai modern pentru spălat,

cu care se pot spăla rufele ca zăpada.

Pe lângă aceasta perfect de bun care nu aduce nici o stricăciune la rufărie.

Reprezentant pentru BRAȘOV:

9-24

Telofou 113.

Andreas Brener.

Strada Orfanilor Nr. 31.

Cele mai bune și sigure

Motore de imblătit care merg de sine
Spărgători de piatră care merg de sine

9-10

Ferestre și mașini de croșat
Motore cu benzină, gaz și ulei.
Instalații de moară.

Pluguri cu motoare, care se pot folosi și la imblătit și cărat povară.

Se pot cumpăra dela:

Kellner și Schanzer

BUDAPEST, Kálmán-utca 3.

Ne rugăm de informații serioase

De închiriat.

Locuințe de vară la

Ved. Vikos György, Timișul de

jos, la moară.

8-6

A V I S.

In Restaurantul Nr. 4
Flechuri ieftine, Vin bun
de mijmaș se capătă zilnic
la **Martin Gohn.**
Strada lungă Nr. 1, Telefon 370.

Anunțuri

primește Administrațiunea
Gazetei Transilvaniei
cu prețurile cele mai
MODERATE.

Internatul Vancean de fetețe in Blaj!

Publicare de concurs.

Până în ziua de 15 August n. a. o. se publică concurs pentru susceperea elevelor în Internatul Vancean de fetețe din Blaj.

Condițiile de primire sunt:

1. Pentru o elevă sunt a se plăti pe un an școlastic 360 cor. solvibile în douăori cel mult patru rate egale anticipative. Elevele, cari vor să învețe muzica instrumentală vor solvi separat taxă moderată. Separat are să se plătească și didaștrul de 24 coroane 60 fileri pentru cele din clasele civile.

2. Fiind-că elevele vor avea să poarte vestminte uniforme, se vor solvi pentru aceste 45 cor. Uniforma aceasta constă din două șurțe cu mâneci, două pălării, una de iarnă și alta de vară, și din o toaletă din stofă bună de lână.

3. La intrarea în Internat fieștecare elevă are să fie provăzută cu: 1 carte de rugăciuni, 4 toalete simple, câteva șurțe, jachetă de iarnă și primăvară, 1 năframă mare, 1 năframă mică și 3 de cap, 6 camisoane, 6 pantaloni, 6 fuste, 6 cămeși, 6 șervețe, 18 batiste, 3 părechi de ciorapi, 2 părechi de păpuși, 1 păreche de pantofi, 1 perie de dinți, 1 perie de cap, 2 perii de încălțăminte, 1 plapomă, 1 saltea de paie, 2 peptini, 1 țol de lână, 2 perini, 4 fețe de pat, 4 fețe de perină, 1 lighian de spălat, 6 ștergare, 4 ștergătoare de lighian, 1 ținătoare săpun, 1 pahar. 1 ulcea de tînichia și tacâm (lingură, furculiță, cuțit și linguriță) Afară de cercei nu li se permite elevelor purtarea altor juvaere.

Pentru suma solvită fieștecare elevă va primi:

1. Instrucție în studiile precrise pe clasele I—IV elementare și I—IV civile, educație religioasă-morală și deprinderi în conversație maghiară și germană.

2. Locuință în etajul institutului în sale mari, sănătoase și luminoase, provăzute cu mobilierul de lipsă.

3. Vipt întreg și anume: a) la dejun cafea cu lapte; b) la amiază 3 plese; c) la cină 1—2 plese. Intre aceste, la 10 oare a. m. și 4 ore d. a. câte o jîmlă. Pachete de ale mîncării se permite elevelor să primească numai la sărbătorile Nașterii Domnului și ale Paștilor.

4. Spălat, luminat și încălzit. In fiește-care lună elevele vor lua câte o baie, care le costă la an 2 cor.

5. Instrucție practică în cele economice, în oarele libere de învățămîntul școlar.

La cererile pentru primire au să se înalture: extras de botez, testimoniu de pe clasa absolvită, atestat medical despre sănătatea elevei, atestat de vaccinare și revaccinare.

Rugările pentru primire au să se înainteze Preaveneratului Consistor mitropolitan din Blaj, alăturându-se la fiește-care o marcă de 45 fileri, pentru spedarea francată a rezoluției. Dela rugarea pentru primire nu sunt dispnzate nici elevele, cari au mai fost în Internat.

Blaj, 1 Iulie 1914.

Direcțiunea Internatului Vancean de fetețe.

Ionel Ciucășel

croitor de haine bărbătești

B așov,

Târgul Florilor 18.

10-50